

Asia: VN/3642/2023

Ehdotus valtionhallinnon viestintäsuositukseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vanhusasiavaltuutetun tehtävänä on edistää ikääntyneiden asemaa sekä heidän oikeuksiensa toteutumista. Osa tätä tehtävää on seurata lainsäädännön kehittämistä ja toimeenpanoa sekä yhteiskunnallista päätöksentekoa sekä arvioida niiden vaikutuksia ikääntyneisiin ihmisiin. Arvioimme ehdotusta valtionhallinnon viestintäsuositukseksi ikääntyneiden ihmisten näkökulmasta.

Ehdotuksessa viestintäsuositukseksi todetaan tärkeä periaate, että valtionhallinto ja sen viestintä ovat ihmisiä varten. Ehdotuksessa tuodaan myös hyvin esiin, miten viestinnällä tuetaan sitä, että kaikki väestöryhmät pidetään yhteiskunnassa mukana ja kaikilla on mahdollisuus saada äänensä kuuluviin demokraattisin keinoin.

On erittäin tärkeää, että valtionhallinnon viestinnässä toteutetaan monikanavaisuutta ja näin tavoitetaan myös ne ihmiset, jotka eivät seuraa digitaalisia kanavia. Viestinnässä on välttämätöntä ottaa huomioon eri kohderyhmien erityispiirteet viestintämuotoja valittaessa. Perinteisempien viestintämuotojen säilyttäminen osana monikanavaisuutta turvaa ilman digitaalisia laitteita tai sovelluksia elävien tiedonsaannin ja asioinnin. Eri ryhmien erityispiirteet ja niiden vaikutus valittaviin viestintämuotoihin on välttämätöntä ottaa huomioon valtionhallinnon viestinnässä.

Tilastokeskuksen mukaan Suomessa on noin 1,3 miljoonaa 65 vuotta täyttäneitä henkilöä. Yli 75-vuotiaita on noin 580.000 ja 85 vuotta täyttäneitä yli 157.000. Iäkkäiden ihmisten osuus väestöstä on suuri ja ennusteiden mukaan se kasvaa lähivuosikymmeninä.

Digitaalisesta yhteiskunnasta syrjäytyminen koskettaa suurta osaa ikääntyviä kansalaisia. Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2022 internetiä ei ollut koskaan käyttänyt noin 10 % 65–74-vuotiaista ja noin 35 % 75–89-vuotiaista. Yli 90-vuotiaiden osalta tilastoja ei ole saatavilla. Vuonna 2019 vain vajaa kolmannes 75-89 -vuotiaista käytti internetiä päivittäin tai lähes päivittäin. Nuoremmista, 65-74 -vuotiaista, käyttäjiä oli kaksi kolmasosaa. Suuri osa yli 75-vuotiaista on edelleen internetin ja sähköisten sosiaali- ja terveystalveluiden ulottumattomissa. (Rasi P. & Taipale S., 2020. Tuki, ohjaus ja koulutus. Ikääntyvät digitalisoituvassa mediayhteiskunnassa. Gerontologia 34(4) <https://journal.fi/gerontologia/article/view/99601/57591>.)

Viime vuonna julkaistu väestötutkimus kertoo, että vaikka koronapandemian aikana iäkkäiden digitaidot ja digitaalisten välineiden käyttö lisääntyi, se tapahtui valtaosin niiden parissa, joilla oli korkea sosioekonominen asema. Yhä edelleen valtaosa matalasti koulutetuista ikääntyneistä ei käytä digitaalisia palveluja (Saukkonen P. ym., 2022. Non-use of Digital Services Among Older Adults During the Second Wave of COVID-19 Pandemic in Finland: Population-Based Survey Study. https://doi.org/10.1007/978-3-031-05581-2_41).

Viestintästrategioita ja ohjeistuksia laadittaessa on olennaisen tärkeää käsitellä myös viestinnässä käytettävää kieltä sekä sen ymmärrettävyyttä ja selkeyttä.

Topo Päivi
Vanhusasiavaltuutettu